Et indblik i avlsudvalget arbejde

Parringsanmodning og avl

Processen fra en opdrætter indsender en anmodning til klubbens avlsudvalg, til der foreligger en reservation til parring med en specifik hanhund, kan have komplicerede mellemregninger. Når avlsudvalget behandler en anmodning, og enten hjælper med at tjekke en kombination på en ønsket hanhund, eller hjælper med at finde en egnet han, er det vigtigt at huske på, at avlsudvalgets service blandt andet er at undersøge og oplyse om sundhedsrisici ved forældredyrene og dermed vurdere sundhedsrisikoen for et kuld hvalpe fra en tænkt kombination.

Avlshundenes eventuelle fejl og mangler undersøges ud fra fakta registreret på hundene og deres nære slægtninge i databasen ZooEasy. Desuden undersøges udstillingskritikker, mentalbeskrivelser og ejers egne beskrivelser af hundene.

ZooEasy er en hollandsk database, som vores moderklub NVSW stiller til rådighed for alle verdens specialklubber i racen, hvor alle stambogsførte Stabyhoun, der nogensinde har levet, er registreret. Klubberne betaler et mindre gebyr per år for det antal medlemmer, der har adgang. Typiske er det opdrættere, der bruger databasen, men også avlshanhundeejere og menige medlemmer har adgang. De ældste hunde i registreret, går tilbage til 1940'erne. I databasen kan man se alle officielle registreringer, der er lavet på en hund. Hofte og albuerøntgen, hvalpe, parringer, officielle udstillingsresultater, DNA-test rapport, sygdomsindberetninger; ofte med epikrise lagt ind som dokumentation på f.eks. allergi, epilepsi, albuedysplasi, hjerteoperation, SRMA (hunde meningitis), neutralisering, vWd1 test, kræftsygdomme, død og dødsårsag eller hvad specialklubben, ejer eller opdrætter har indsendt til frivillig registrering i databasen.

Registrering og dokumentation er vigtig for fremtidens avl, og for at avlsudvalget kan yde bedst mulig service, men der er desværre nogle, der ikke indberetter vigtige sundhedsoplysninger og DNA-test resultater både i Danmark og udlandet. Vi bruger hverken rygter eller fornemmelser i avlsarbejdet - kun fakta, og begrunder sagligt alle anbefalinger, ikke-anbefalinger, advarsler og bemærkninger. Det er relevant at huske på, at man selv har et ansvar for at overholde dansk lovgivning, DKKs etiske avlsregler og være ærlig, uanset om man har en avlstæve eller avlshanhund.

Anbefaling eller ej?

Alle opdrættere og hanhundeejere kan parre deres hunde, som de vil, uden avlsudvalgets anbefaling, Overholder forældredyrene DKKs avlsregler, kan hvalpene stambogsføres. Eneste krav til at få Basis+ mærket på stambogen, altså at hvalpen er avlet efter specialklubbens avlsanbefaling er, at begge forældre har albuerøntgen ud over basiskravene, som er hofterøntgen og ét udstillingsresultat på minimum Very Good. Det kræver ikke en anbefaling fra avlsudvalget på kombinationen.

Anbefaling og parringsreservation er en service, som sikrer, at kombinationen i mindst 3 generationer bagud er tjekket grundigt på sundhed og indavl, og følger de krav og anbefalinger, som avlsudvalget og bestyrelsen har besluttet. Klubben laver ingen forbud, tilladelser, restriktioner eller sanktioner som f.eks. ekskludering, hvis hundenes ejere vælger ikke at følge en anbefaling om ikke at parre.

Hvis en opdrætter vælger ikke at følge klubbens anbefaling til en kombination, kan opdrætteren blot ikke benytte klubbens service til at reklamere for hverken kombination eller kuld på hjemmesiden og man kan ikke få gratis medlemskab til hvalpeköberne.

Opdrætter skal da heller ikke betale for hverken parringsanmodning eller hvalpe gebyr til klubben. Heller ikke selvom avlsudvalget eventuelt har lagt samme arbejde i at undersøge kombinationen, som til en anbefaling.

Nogle gange er det nye sundhedsoplysninger, manglende betaling af medlemskab eller ændret lovgivning, der resulterer i, at en tidligere anbefaling ikke længere kan anbefales.

Hvis manglende anbefaling skyldes sundhedsforhold i kombinationen, får opdrættere altid tilbudt hjælp til at finde en anden han, men det er et frivilligt tilbud. Hanhunde får ikke talt hvalpe avlet udenfor klubbens avlsanbefaling med på hjemmesiden, men totalantallet af dansk-fødte hvalpe tæller naturligvis i forhold til Matadoravlsgrænsen på både hanner og tæver.

Købeloven – salg af syge hvalpe

Lad os lige slå fast én gang for alle at ingen - hverken avlshundeejere, hvalpeköbere eller klubben er interesseret i syge hunde.

Købeloven gælder de første 2 år af hvalpens liv, så opdrætter skal tilbagebetale penge til köbere, der naturligvis vil være følelsesmæssigt påvirkede af at have en syg hund. Desuden vil racen, opdrætter og hanhundejer risikerer et dårligt ry, og syge hunde er naturligvis udelukket fra avl.

Derudover bliver det mere kompliceret at finde en egnet partner næste gang hunden eller hundens afkom skal i avl og ved samme sygdom i flere kuld, skal avlshunden helt tages ud af avl. Alle har en fælles interesse i at holde racen sund, fremtidssikre hvert kuld og hver avlshund og opretholde en profil som værende seriøse og ansvarlige i avlen.

Både tæve- og hanhundeejere bør være interesserede i, at der kommer så racetypiske og så sunde hvalpe som muligt ud i nye hjem, og at hvalpene også vil kunne indgå i avlsarbejdet i fremtiden. Vi hører nogle gange avlshundeejere sige, at hvis blot hundene har godt temperament, eller ejerne synes begge to er flotte hunde, så kan man se gennem fingre med andet. Men en hund kan ikke avlsgodkendes på baggrund af temperament, eller fordi det er en god familiehund, hvis den har alvorlige fejl i eksteriør eller dårlig sundhed. Dét avlsmateriale vil være tabt for fremtid-

en, uanset hvor god mentalitet hunden har.

Hundens eksteriør - udstillingsresultat

Nogle hunde har kun ét enkelt eksteriørresultat, hvor der ikke er nogen skriftlig kritik, så der påhviler det ejer, selv at beskrive hunden bedst muligt. For nogle er det svært, fordi de ikke kender til, om hunden har en vigende overlinje, stejlt kryds, svag mellemfod, har uønsket halebæring eller bevæger sig for snævert i bag, så der kan avlsudvalget ikke sammenligne kritikker med det ønskede match.

I nogle tilfælde kan medsendte fotos hjælpe med en rimelig vurdering af hundens eksteriør, men de fleste hundeejere véd, hvor svært det kan være at fange et godt billede af en hund i profil på et plant underlag med begge ben ind under sig og ryggen lige, og mange lægger ikke mærke til, om hunden netop står korrekt med benene ind under sig, og om de selv får fotoet taget i den rigtige vinkel, så proportionerne ikke forvrænges af, at fotoet tages oppefra eller skrå på hunden.

Hunden kan f.eks. komme til at se høj ud bagtil, blive for kort i kroppen eller se svajrygget ud og give et misvisende billede af sit udseende. En hund med gode vinkler på for- og bagben har bedre forudsætninger for at bevæge sig korrekt og ubesværet, så anatomi og eksteriør går hånd i hånd. En hund med korrekte proportioner og vinkler samt godt byget skelet, hvor sener og led sidder som de skal, vil altid bevæge sig bedre og bruge færre skridt, hvilket slider mindre på hunden og giver en sundere hund.

En hundeudstilling er ikke en skønhedskonkurrence, men en vurdering af hundens racetype i forhold til racestandarden, som er udarbejdet på baggrund af hundens brugsegenskaber. Derfor er det vigtigt, at man deltager i mindst én officiel udstilling, hvor man altid får en skriftlig kritik af hundens udseende og bevægelser, eller at man beder dommeren til en eksteriørbedømmelse om en skriftlig vurdering, så man har en fagpersons uvildige vurdering af hundens stærke og svage sider på eksteriør og bevægelse.

Indavl

I alle renracede Stabyhoun vil der altid være en høj indavlsgrad, fordi man netop for at få den særegne racetype, da racen skulle etableres tilbage i 1940'erne, har avlet på nært beslægtede hunde, så man sikrede, at de blev så ens som muligt.

Desværre betyder det, at har en enkelt hund en fejl eller sygdom, kommer den til at optræde flere gange i en enkelt hunds stamtavle. Kombineres denne hund med én partner med samme ane, der også optræder flere gange i stamtavlen, er der stor risiko for, at denne fejl eller sygdom nedarves i alle generationer og pludselig dukker op.

Langt de fleste Stabyhoun i avlen lige nu, - uanset hvilket land de er i, har fælles aner så nært som tipolde- eller tiptipoldeforældre. Det kan være helt samme hund, eller hunde der har en meget nær relation f.eks. farbror og nevø hvor det kan være sværere at gennemskue når man ser på stambogsdata, men laver man en beregning, vil indavlsprocenten på 3-5 generationer være nul, men på 6. generation vise sig, da de to hunde på hver side er nært beslægtede, som nevø og onkel og har fælles bedsteforælder/forælder, og dermed er begge hundes forfædre i de linjer de samme.

Jo flere gange en avlshund har flere forskellige fælles aner med en anden avlshund, desto højere bliver indavlsprocenten, samt både chancen for nedarvning af ønskede gener som f.eks. det brune gen, men også risikoen for nedarvningen af sygdomme og alvorlige eksteriørfejl. Derfor er man nødt til at arbejde for, at hvert kuld der laves, har så lav indavlsprocent som muligt beregnet på alle generationer.

I Dansk Stabyhoun Klub har avlsudvalget søgt information om indavlsprocent fra den Hollandske moderklub NVSW, og de oplyste for 5 år siden, at de anbefaler, at man holder sig under 32,50% beregnet på alle generationer, så det besluttede klubbens avlsudvalg dengang at få godkendt i bestyrelsen, som en permanent rettesnor for vores opdrættere og hanhunde, så alle kombinationer skal holde sig derunder.

Fremtiden

Med så lille en race som Stabyhoun er, bør man altid forsøge at avle til fremtidige generationer, altså at ens afkom kan bruges til videre avl. Hvis man ikke ønsker det, bør man overveje, om det er rette races avlsarbejde, man kaster sig ud i. Vi har så få hunde i racen og man kan få al den hjælp, som man har brug for i avlsudvalget til valg af rette partner eller sparring til at vælge mellem flere mulige hanner. Man kan derfor sagtens være helt ny opdrætter og blot vil lave et hyggekuld eller have en hanhund, man bare synes skal prøve at få et kuld hvalpe, så længe avlsgodkendelseskravene er overholdt. Alle har mulighed for samme service, om man er rutineret eller ny.

Recessive sygdomme

Avlsudvalgets forpligtelse og opgave overfor medlemmerne der ønsker en parring med klubbens anbefaling er, at undersøge kombinationen i mindst 3 led bagud, oplyse om der er fælles sygdomme i de 2 forældre hunde, 4 bedsteforældre og 8 oldeforældre. Undersøge de to hunde der ønskes parret, om de har fået syge hvalpe i tidligere kuld, og om de selv er påvirket af recessive sygdomme som f.eks. von Willebrand Disease via slægtninge, hvis de ikke selv er testede. Ifølge dansk lovgivning, må en hund, der er testet positiv for en recessiv sygdom, som f.eks. vWd1 ikke kombineres med en hund, der ikke er testet fri for samme sygdom. Kan avlsudvalget via avlsværktøjet Zooeasy databasen med alle stambogs- og sundhedsdata på alle registrerede hunde i racen se, at en hund med sikkerhed er påvirket af vWd1 på grund af lidere i nære slægtninge, har avlsudvalget en etisk pligt til at reagere, og vil ikke kunne anbefale en kombination, hvor opdrætter og hanhundeejer risikerer syge hvalpe.

Har en hund et afkom, der er vWd1 lider, har den selv givet det ene gen videre til hvalpen og det andet gen kommer fra avlspartneren. Da kan man med sikkerhed sige, at begge forældredyr er minimum, bærer og de skal derfor kombineres med en fri partner. Ved en fri partner vil en lider hund altid give ét gen videre, så alle hvalpe bliver minimum bærere og ved en bærer er det tilfældigt, om den giver genet videre.

Det er vigtigt at minde om, at avlshundenes ejere *altid* selv

Grafik over nedarvning af en recessiv sygdom.

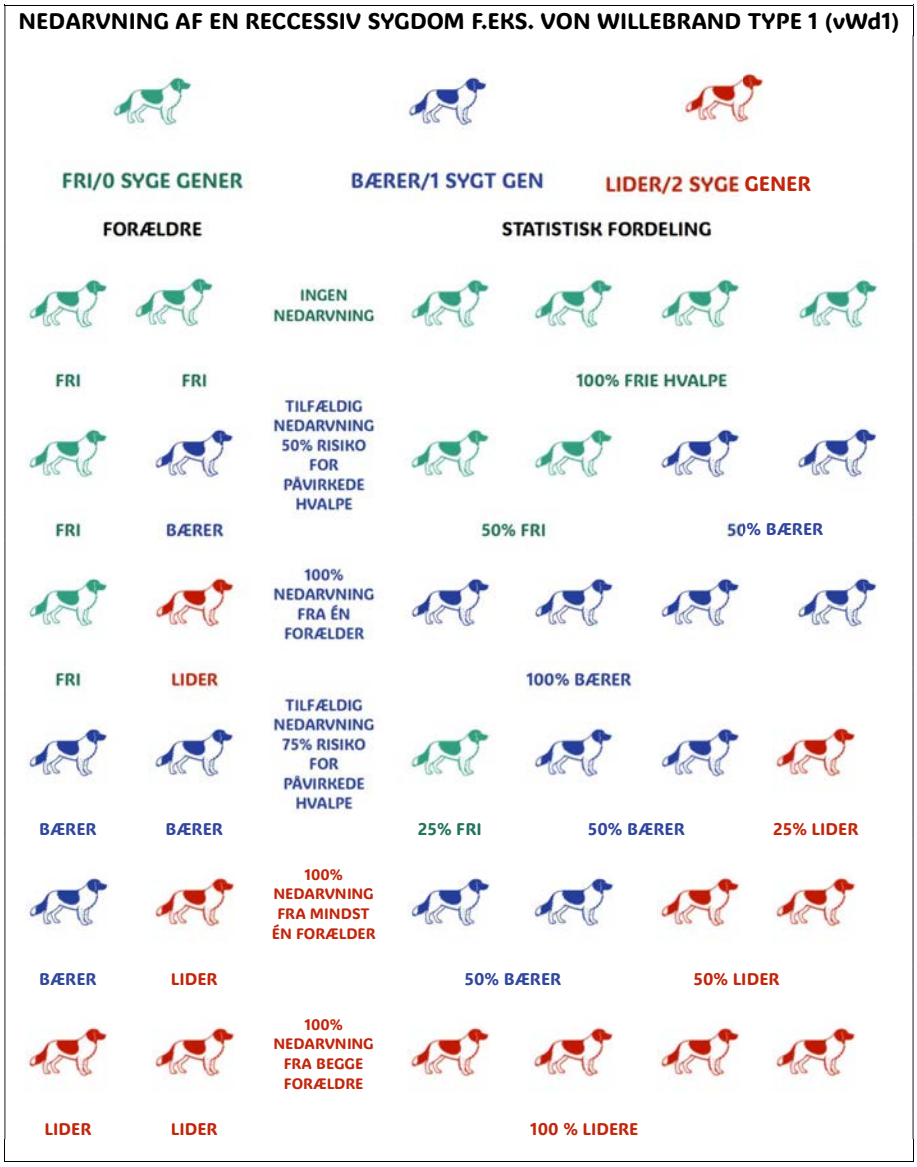

bærer ansvaret for om en anbefalet parring bør foretages mellem de to hunde. Der er mange ting vedrørende hundene, som avlsudvalgets medlemmer umuligt kan vide om temperament og øvrig kompatibilitet, som er vigtigt, at ejerne får afklaret inden parring, såsom krav og overvejelser omkring eksteriør, egenskaber og mentalitet.

Parre uden om klubben

Skulle man vælge en partner til sin hund, uden avlsudvalgets faglighed og grundige undersøgelse af sygdomme og indavl i linjerne eller parre selvom udvalget har givet en begrundet ikke-anbefaling til begge parter, bortfalder muligheden for servicen med reklame for hvalpekuld på hjemmesiden og gratis medlemskab til hvalpeköberne. Kuld på klubbens hjemmeside er kun kuld, der på det tidspunkt, de bliver anbefalet, er fundet lovlige, etiske og i tråd med gældende regler for Dansk Kennel Klub og Dansk Stabyhoun Klub. Det står altid hundeejere frit for at parre med den hund, de ønsker. Klubben kan hverken forbyde eller tillade parringer, men hvis et medlem overtræder DKKs love, kan bestyrelsen indstille medlemmet til en disciplinærsag i DKK

Hvad sker der, når en opdrætter sender en parringsanmodning til avlsudvalget?

Tæveejer udfylder formularen på hjemmesiden til parringsanmodning. Her skal opdrætteren udfylde nogle få oplysninger om stambogsnavn, nummer, forældrenes navne/numre samt nogle sundhedsresultater og udstillingsresultat samt sende fotos af sin hund, så udvalget kan se, om tæven er racetypisk eller har nogle mindre fejl eller mangler, som der bør kompenseres for i valg af hanhund. Derudover skal tæveejeren lave en kort beskrivelse af sin tæve, så udvalget er klar over, om tæven f.eks. har racetypisk mentalitet, og andre oplysninger som ejeren mener, at vi bør tage i betragtning vd valg af hanhund.

Har opdrætter valgt tre hanhunde, som man opfordres til, laver vi en hurtig screening af første prioritet og er den ok, går vi videre med den. Er den ikke ok screenes nummer to og opdrætter får besked, medmindre vi forinden har fået besked om blot at gå videre.

Har opdrætter i første indsendelse ikke skrevet tre hanner på, sendes besked til opdrætter om, at kan valgte han ikke reserveres uanset årsag, og der ikke er ønsket andre hanner, skal opdrætter jf avlsregulativet betale for en ny parringsanmodning ved valg af en anden han. På trods af, at det står i avlsregulativet, som man bør læse inden man indsender formularen, vælger vi at give opdrætter en ny chance. Reglen blev lavet for mange år siden for at lette avlsudvalgets arbejde med at skrive frem og tilbage med opdrætter.

Tæveejer kan altid vælge også at markere feltet, at der ønskes hjælp til at finde en egnet han. Udvalget vil altid kigge på ønskede hanner først og dernæst tilbyde tæveejer 1-3 egnede hanner. Her vil de danske ubrugte hanner eller de med færrest hvalpe blive prioriteret højest,

men uden at gå på kompromis med sundheden i kombinationen. Kan det ikke lade sig gøre at bruge en dansk han, kigger vi først mod Sverige og så Norge, Holland og Finland.

Det er relativt dyrt at importere frostsæd og få det lagt i tæven på en specialklinik, så en naturlig parring er altid at foretrække. I Holland er det ikke lovligt at inseminere, hvis hundene ikke kan finde ud af naturlig parring, så vi sender nødigt uerfarne opdrættere afsted med uprøvede tæver. Man kan dog køre til et naboland og få insemineret, men nogle hanhundeejere vil kun stille hanhund til rådighed for naturlig parring, og det er et valg, man skal respektere.

I Finland og Norge kan der nogle steder være langt til dyrlæge, så det kræver en vis planlægning på forhånd. Det er altid hundeejernes beslutning, om de vil gennemføre en parring, eller om udvalget skal lede videre efter en egnet han. Der kan være mange årsager til, at én eller begge parter takker nej til en foreslået kombination.

Der bruges ofte meget tid for avlsudvalget på at finde egnede hanhunde, især hvis tæven ikke selv har de bedste sundhedsresultater, er belastet af sygdomsanmærkninger i anerne og hvis tæveejer har nogle krav til hannen, f.eks. at den skal være bærer af brunt gen eller mentalbeskrevet.

Når en han er screenet som et ok match, dvs. kombinationen har under 32,50% indavl beregnet på alle generationer (kan man gøre i ZooEasy), der er ikke samme sygdomme registreret ved begge hunde i 1. og 2. generationer samt avlshundenes egen sundhed er kompatibel, herunder at HDC kun kombineres med HDA og AD1 kun med AD0, så tjekkes kombinationen efterfølgende grundigt i et sundhedsskema i et Excel-ark hvor alle slægtninge 3 led tilbage undersøges for sundheds registreringer. Alle anmærkninger skrives i skemaet, så man f.eks. kan se, om der er meget hoftedysplasi i linjerne, som man bør være opmærksom på, eller hvor mange syge hvalpe en avlshund har fået.

Vi gradbøjer ikke, om det er en fair anmærkning, f.eks. om et afkom er 9 år før den diagnosticeres med epilepsi, og forældrene dermed får en påtegning ret sent i livet, som påvirker senere generationer i avlen, eller om det er en unghund på 1 år. En anmærkning er en anmærkning, og vi udviser samme omhu uanset hvornår anmærkning er givet.

På flere sygdomme som PDA (hjertefejl), SRMA (hundemeningitis) og EP (epilepsi), kendes nedarvningen ikke, man ved blot, at der med stor sikkerhed er en arvelig faktor, og med den relative høje indavl i racen tilbage i tiden, har man i moderklubben valgt, at samme sygdom ikke må være i kombinationens 1. og 2. generation på begge sider; avlshunden selv og forælder på partneren.

I 2. og 3. generation; avlshundens forælder på ene side og bedsteforælder på den anden, vil det udløse en advarsel til opdrætter og hanhundeejer om en mulig øget risiko så man på et oplyst grundlag kan vurdere om man ønsker at gennemføre kombinationen, og i 3. og 3. generation; den planlagte hvalps oldeforældre på begge sider, anbefaler man kombinationen med en bemærkning om at være opmærksom på sygdommen.

Årsagen er selvfølgelig, at ejerne skal have de samme oplysninger, som avlsudvalget har fundet frem til, så de har mulighed for at oplyse om sygdomme ved deres hunds nære slægtninge, som ikke allerede er registeret, og avlsudvalget kan nå at tage sagen op igen inden parring, og vurdere om det oplyste kan udgøre en øget risiko for sundheden i kombinationen.

Afslutningsvis

Når kombinationen er færdig undersøgt, og hanhundejer har accepteret en parring, sendes mail med fire dokumenter til både hanhundeejer og tæveejer. Der sendes et reservationsbrev med nyttige oplysninger til begge om kombinationen og her skrives, hvis der er bemærkning eller advarsel på sygdomme, som ejerne bør være opmærksomme på. Skrives en advarsel, bør man som opdrætter orientere hvalpekøberne. Skema med kontaktoplysninger på begge parter samt to stamtavle-udskrifter fra ZooEasy, hvor ejerne kan se den fiktive hvalps aner, og hvad der er registreret af sundhedsdata på alle hunde i stamtavlen i 5 generationer. De tre dokumenter er ens for begge parter og anbefalingsbrevet er tilpasset hhv. hanhunde- og tæveejer.

Det er en praksis, som vi har optimeret meget over årene, hvor hundeejernes forpligtelser overfor klubben er skrevet i brevene, f.eks. skal tæveejeren indberette parring, fødsel og samtykkeerklæringer for medlemskab til nye købere til klubben, og for at gøre det lettere er der lavet formularer på klubbens hjemmeside, og links er skrevet i anbefalingsbrevet. For begge hunde er også oplyst, at aftaler og vilkår omkring parring er mellem hundeejerne, og de opfordres til at sikre en fair aftale for begge parter. Klubben bør aldrig blande sig i parringsvilkår og priser, da det er et frit marked og helt op til de enkelte hundeejere, og man kan altid kunne trække sig fra en reservation uanset årsag. Det er vigtigt, at både klub og hundeejere handler etisk og ansvarligt i avlen og overfor hinanden, så vi sikrer en god og sund fremtid for vores lille race, hvor vi også i fremtiden kan sælge hvalpe. Ærlighed og ordentlighed er essentielt for, at vi kan bevare racens gode ry, som en sund hund, og at vi er en seriøs raceklub.

Afslutningsvis ønsker vi i brevene altid parterne held og lykke med den kommende parring. Vi glæder os over hver hanhund, der bliver brugt og hver tæve, der får hvalpe, for det er hele racens og klubbens grundlag og gør de mange timer, hvor vi sidder med detektivarbejdet til anbefalingerne og alt det andet avlsarbejde, det hele værd.

Skrevet på vegne af det nuværende avlsudvalg indtil GF 2026:
Christina Anna Nielsen, Louise Gregers Jensen og Mie Herand Saltoft.